

ARBEJDER HISTORIE

TIDSSKRIFT FOR HISTORIE, KULTUR OG POLITIK

NR. 2 2019

SFAH

Arbejderhistorie – Tidsskrift for historie, kultur og politik

Udgivet af Selskabet for Arbejderhistorie (SFAH)
SFAH, Rømersgade 22, 1362 Kbh. K – sfah@sfah.dk – www.sfah.dk
ISSN/0107-8461/ISBN 87-87739-55-0

© SFAH og forfatterne

Arbejderhistorie udgives med støtte fra Forskningsrådet for Kultur og Kommunikation samt SFAH's støttemedlemmer:
Fagbevægelsens Hovedorganisation, FOA, Frie Børnehaver og Fritidshjem, LO Hovedstaden, Metal Hovedstaden, Murerarbejdsmandenes Klub 3F Aarhus, Rør- og Blikkenslageres Fagforening af 1873, Socialistisk Folkeparti..

Et medlemskab af SFAH omfatter følgende:

- Tidsskriftet Arbejderhistorie to gange årligt
- 20% rabat på alle SFAHs bøger (dog undtaget tilbud)
- Indbydelse og gratis deltagelse i selskabets egne foredrag, arrangementer og læsekredse
- Månedlige nyhedsbreve
- En øget historisk viden og indsigt
- Mulighed for at støtte den historiske forskning i Danmark
- Styrket fagligt netværk

Som basismedlem (200 kr./studerende: 100 kr.) er du omfattet af ovenstående samt vil modtage tidsskriftet elektronisk to gange årligt (husk oplysning om e-mailadresse)

Som ordinært medlem (425 kr.) er du omfattet af ovenstående samt modtager tidsskriftet i trykt udgave (ca. 175 sider pr. nummer) to gange årligt

Som internationalt medlem (525 kr.) får du rabatterne osv. samt får tilsendt den trykte udgave af Arbejderhistorie to gange årligt til din adresse i udlandet.

Medlemskontingent pr. år

- Basismedlemskab: 200 kr./100 kr. for studerende
- Ordinært medlemskab: 425 kr.
- Internationalt medlemskab: 525 kr.
- Støttemedlemskab: 2.125 kr. (tre eks. af tidsskriftet pr. gang)

Indmeldelse sker via vores hjemmeside: www.sfah.dk. Du kan også indsætte beløbet via Mobilpay: 92597 (skriv navn, adresse og e-mail i beskedfeltet)

Illustrationerne i tidsskriftet stammer fra Arbejdermuseet & ABA's samlinger, med mindre andet er angivet.

Arbejderhistorie indekseres i bibliotek.dk og bringes i Historical Abstracts.

Skriv til os!

Redaktionen modtager gerne forslag til artikler, essay, debatindlæg og anmeldelser.

Det bestræbes at finde rettighedshavere til illustrationer. Evt. krænkelse af ophavsretten er derfor utilsigtet.

Layout: Anne Houe

Tryk: Eks-Skolens Trykkeri ApS

Oversættelse af abstracts: Steve Parsons og forfatterne

Forsideillustration:

Plakat for Arbejderbladet

FORORD

Redaktionen

I juni måned dette år blev en af Danmarks store arbejderforfattere fejret ved en konference på Arbejdermuseet. Forfatteren var Martin Andersen Nexø, og anledningen var 150 året for hans fødsel i 1869.

Arbejderhistorie giver også sit bidrag til fejringen ved i dette nummer at bringe et tema, hvor vi i flere artikler sætter fokus på forskellige sider af Martin Andersen Nexøs liv og forfatterskab.

I den første artikel kaster litteraturhistoriker Lisbeth Gundlund Jensen lys over forskellige fortolkninger af Pelle Erobreren. Nexøs Pelle blev skrevet i starten af århundredet 1906-10 og reflekterede hans opfattelse af arbejderbevægelsens store spørgsmål. Artiklen sætter fokus på hvordan og hvorfor Nexø i sin alderdom undsgde sig sin mest berømte helt, Pelle Erobreren, og dermed selv medvirkede til at kaste en skygge over det store midt- og højdepunkt i forfatterskabet. Artiklen belyser værkets politiske receptions historie fra starten af 1900 tallet og op til nyere post-koldkrigstid, hvor splittelsen mellem socialdemokrater og kommunister i sin oprindelige form er et overstået stadium. Forfatterskabet har også i nyere tid været udsat for genfortolkninger på film og teater med filmen "Pelle Erobreren" og musicalen "Pelle Erobreren" på Østre Gasværk. Disse formidlinger vækker ny interesse, men giver også nye fortolkninger af klassikerne. Forfatteren analyserer film og musical overfor det oprindelige værk og spørger, hvordan nutidens kunstnere forholder sig til det gamle værk?

Litteraturhistoriker Henrik Yde har i mange år beskæftiget sig med Nexøs forfatterskab, liv og virke. I starten af året udgav han en stor biografi: *Nexø. Martin Andersen Nexøs liv og værk*. Arbejderhistorie har af forlaget Lindhardt og Ringhof fået lov til at bringe et kapitel fra biografien. Det er kapitlet *Erindringer*, som behandler Nexøs 4 binds erindringsværk, der udkommer fra 1932 til 1939, og som omhandler MAN's liv fra barndommen i 1870'erne til hans første stilling som lærer og dannelsesrejse til Syden i 1890'erne. Kapitlet beskriver erindringsværkets tilblivelse, Nexøs hensigt og arbejde med erindringerne, samt modtagelsen i offentligheden og af venner og familie.

Se også anmeldelsen af biografien i dette nummers anmeldersektion.

Nexø var en politisk forfatter, men var også fra begyndelsen af 1900-tallet politisk aktiv. Han startede som medlem af Socialdemokratiet, for senere at

blive aktiv i forskellige venstrefløjsgupperinger, der endte med dannelsen af DKP i 1919. Litteraturhistoriker Morten Thing har i sin artikel *Den politiske Nexø* beskrevet Nexøs politiske arbejde og engagement i primært Danmark, samt nogle af de personer, som han arbejdede sammen med. Artiklen sætter fokus på de mange rejser mellem socialdemokratismen og kommunismen i Nexøs liv og giver nogle forklaringer på forløbet, som de fremgår af Nexøs mange artikler og bøger.

En stor del af Nexøs politiske arbejde koncentrerede sig om at udbrede kendskabet til den kommunistiske bevægelse i almindelighed og Sovjetunionen i særdeleshed. Historiker Kim Frederichsen tager i sit essay *Kammerat Nexø – et kritisk debatessay om Martin Andersen Nexøs forhold til Sovjetunionen* fat i denne del af Nexøs liv og værk. Han mener, at de biografiske hovedværker underspiller Nexøs rolle som agitator for kommunismen og Sovjetunionen. Essayet er en kritisk analyse af den politisk-ideologiske Nexø, som sætter fokus på forfatterens konkrete politiske arbejde og kulturdiplomati for den kommunistiske bevægelse. Kim Frederichsen argumenterer for nødvendigheden af at diskutere Nexøs kommunistiske tilhørsforhold som en del af forfatterskabet.

Udenfor Nexøtemaet finder vi den sidste artikel. Det er historiker Nick Kofod Mogensens artikel om sprogdebatten i Det danske Brodersamfund i Amerika omkring 1.verdenskrig. I dag mødes immigranter i Danmark med krav om at lære dansk og glemme deres eget sprog og kultur så hurtigt som muligt. Dette er ikke en ny eller enestående opfattelse. Denne artikel handler om danske immigranter i USA i begyndelsen af 1900 tallet og amerikanernes krav om, at danskerne skulle droppe deres danske sprog, kultur og identitet. I modsætning hertil mente danskerne, at de sagtens kunne mestre både det danske og det amerikanske sprog og identitet og være loyale overfor deres nye land. Artiklen analyserer, hvordan amerikanernes pres påvirker de danske immigranternes debatter i Brodersamfundet.

I 1919 blev DKP stiftet. Partiet udgav fra 1921 Arbejderbladet. Arbejderhistorie markerer jubilæet med et plakattema, som Dorte Ellesøe har samlet, der viser lidt om Arbejderbladets historie.

Anmeldersektionen omfatter udover Nexø biografien bl.a. flere fremstillinger om Socialdemokratiets historie: Martin Grunz *Folkets Tid* og Torsten Borring Olesens bind i serien *De danske ministerier* om *Anker Jørgensens tid 1972-1982*.

I juni måned afholdtes en konference i Moskva under titlen Venstreaternativet i det 20. århundrede i anledning af 100-året for Kommunistisk Internationales grundlæggelse. Tre medlemmer af Arbejderhistories redaktion deltog i konferencen og giver deres beretning sidst i dette nummer, der således er kommet til at stå i den kommunistiske arbejderbevægelses tegn.